

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09-3/02.01.2024 г.

На основание чл. 13д, ал. 2, т. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряването на обучението по учебен предмет

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за специфична професионална подготовка по учебен предмет **постановка на глас – теория и учебна практика** за специалност код **2120302 „Музикант-вокалист”** от професия код **212030 „Народно пеене”** от професионално направление код **212 „Музикални и сценични изкуства”**.

X

ПРОФ. ГАЛИН ЦОКОВ
Министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А
СПЕЦИФИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА
ПО
ПОСТАНОВКА НА ГЛАС
ТЕОРИЯ И УЧЕБНА ПРАКТИКА
XI клас

УТВЪРДЕНА СЪС ЗАПОВЕД № РД 09-3/02.01.2024 г.

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

код 212 „Музикални и сценични изкуства”

ПРОФЕСИЯ:

код 212030 „Музикант-вокалист”

СПЕЦИАЛНОСТ:

код 2120302 „Народно пеене”

София, 2024 г.

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Специфичната професионална подготовка в XI клас по учебен предмет **постановка на глас** е предназначена за професия „Музикант-вокалист“, специалност „Народно пеене“, професионално направление „Музикални и сценични изкуства“.

Учебното съдържание по **постановка на глас** е насочено към изграждане на фолклорно открито звукоизвличане, усвояване на традиционния маниер на пеене, изпълнителски, вокални, музикални компетентности, добиване на реална представа за българския музикален фолклор, в частност българската народна песен, нейното развитие и усъвършенстване през годините с цел бъдеща професионална реализация.

Учебното съдържание дава възможност на учениците да придобият умения за правилно овладяване и прилагане на българската народна песен, развиване на музикалната им култура, овладяване правилната постановка на звукоизвличане и да подготвят гласа си за по-нататъшна работа, да надградят в практическа насоченост музикалната си грамотност, да изградят изпълнителски умения и критерии за формиране на музикален естетически вкус, да формират усет за непреходните стойности на българското фолклорно изкуство, мотивация за по-нататъшно развитие, вокални умения, сценично поведение и др.

Правилното звукоизвличане, овладяването на певческо дишане, запознаването с характерните особености на различните фолклорни области и тяхната стилова характеристика водят до изграждането на народния певец като професионалист и до неговата разпознаваемост в публичното музикално пространство.

Придобитите знания от учебното съдържание на учебния предмет **постановка на глас** – гласов апарат, вокалообразуване, изравняване, интонационна точност, видове човешки гласове, темброви характеристики на човешките гласове - преминават в умения и се изгражда система от упражнения с цел овладяване традиционен маниер на пеене, сценично присъствие, лицеизраз, изправена стойка, представяне на драматичния текст на песента - с ясна дикция, изработване на собствен стил на пеене.

В хода на учебната работа се създават условия за развитие на музикални изпълнителски способности, емоционално общуване чрез песента и успешно реализиране на изпълнителска дейност. Изграждат се умения за работа в екип, стимулира се креативно поведение и интерес към начините за търсене, съхранение и разпространение на българската автентична народна песен.

Учебното съдържание по **постановка на глас** е представено тематично, като темите не се разглеждат в задължителна последователност, а предполагат работата по тях да се преплита във всеки урок на принципа на спираловидното развитие на уменията, натрупване на представите и изграждане на понятията.

Учебното съдържание е разпределено в 4 (четири) раздела, като в тях се конкретизира броят на учебните часове и включените теми. Всяка тема се разпределя от учителя в началото на всяка учебна година.

Специфичната професионална подготовка по **постановка на глас** се извършва във взаимовръзка с учебните предмети от отрасловата и специфичната професионална подготовка.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ

С обучението по учебния предмет се цели:

- запознаване с проблемите на вокалното изкуство (солово и хорово) да съдейства за усвояване на основните вокално-технически умения и навици;
- развиване и усъвършенстване гласовите качества – естественост и свобода на певческия процес, формиране и развитие на вокално-техническите способности, разширяване на гласовия диапазон, постигане на плътност и яркост на тембъра, възпитаване на вокален слух;
- усвояване от ученика на основните методически принципи за приложение в други музикални дисциплини – РПП учебна практика, СПП учебна практика, камерни вокални ансамбли и методика на специалния предмет, хорово пеене;
- овладяване на компетентности от обучаемите с цел бъдеща професионална реализация;
- задълбочена практическа насоченост към целите и задачите на разпяването;
- правилно заучаване и ритмично възпроизвеждане на елементи на песни с неголям тонов обем, в различни равноделни и неравноделни размери, с различна сложност и с повече орнаментика, специфични вокални похвати (провикване, тресене и др.);
- формиране на реална представа за историята на българската народна песен и музика, народното творчество и мястото им в професия „Музикант-вокалист“.

Основните подцели при обучението по **постановка на глас** са насочени към практическото

прилагане на понятия от терминологията, касаеща анатомични органи, включени в гласовия апарат, осмисляне на звукоизвличането като цялостен процес, свързан с дихателния процес, интонацията и контролиране чрез паметта:

- да се развият познавателни интереси на учащите се към професия „Музикант-вокалист“;
- изграждане на стройна система от упражнения при разпяването с цел овладяване на правилната постановка на гласа, точна интонация, владеење на по-сложна орнаментика и др.;
- използване на правилно певческо дишане при всички заучавани песни;
- овладяване на стилови характеристики и вокални сръчности при песни от различните фолклорни области;
- владеење и прилагане на основни понятия като: чиста интонация, вокалообразуване, певческо дишане, ясна дикция, равноделни и неравноделни размери, сценично присъствие, **тембър, интонация**;
- разпознаване на метро-ритмичния строеж на равноделни и неравноделни музикални размери $2/4$; $5/8$; $7/8a$; $7/8b$; $9/8$; $11/16$;
- разпознаване на народни певци и техните темброви гласови характеристики.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

№ по ред	Типов учебен план	XI клас		
		Брой учебни седмици	Общ брой часове теория	Общ брой часове практика
1.	Типов учебен план за професионално образование с интензивно изучаване на чужд език в паралелки с дневна форма на обучение/V2	36	18	36
2	Типов учебен план за професионално образование с разширено изучаване на чужд език в паралелки с дневна форма на обучение/V4	36	18	36

3	Типов учебен план за професионално образование без интензивно и без разширено изучаване на чужд език в паралелки с дневна форма на обучение/B6	36	18	36

Учебното съдържание е структурирано в 4 раздела. За всеки раздел са записани темите и броят учебни часове. Учителят конкретизира броя на учебните часове за всяка тема в съответствие с посочените за раздела.

За постигане целите на обучението учителят разпределя учебните часове за нови знания, упражнения и контрол.

1. Препоръчителен брой на учебните часове

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ	Препоръчителен брой на учебните часове теория	Препоръчителен брой на учебните часове практика
	XI клас		
1.	Гласов апарат – устройство и органи, включени в него.	1	2
2.	Учебно-репетиционна работа (разпяване).	6	12
3.	Упражнения за разширяване на диапазона.	4	8
4.	Постигане на свобода на изпълнение и индивидуална темброва характеристика при песни, изучавани по другите музикални предмети.	7	14
	Общ минимален брой учебни часове	18	36

2. Раздели и теми

Раздел 1. Гласов апарат, постановка на глас

2.1.1. Устройство на гласовия апарат при човека. Анатомични особености при мъже и жени. Видове човешки гласове.

2.1.2. Практическо боравене с музикални фрази за постигане на звукоизвличане, звукообразуване, орнаментика (форшлаг, единичен, двоен, мордент и др.).

2.1.3. Правилно овладяване и прилагане на певческото дишане, верижно дишане, хорово дишане.

2.1.4. Диалектови и фонетични особености на фолклорната област, разширение на диапазона на ученика, изграждане, запазване и усъвършенстване на най-верния певчески стил от съответната фолклорна област на всеки ученик.

Раздел 2. Учебно-репетиционна дейност (разпяване и разширяване на диапазона на гласа)

2.2.1. Изграждане на система от упражнения в учебно-репетиционната работа с цел овладяване и изработване на качествен звук, дишане, точна интонация чрез системно и последователно преподаване на подбран песенен материал.

2.2.2. Строго спазване дидактическия принцип за индивидуалния подход с цел да се формират у учениците вокални умения на професионално ниво.

2.2.3. Прилагане на придобитите теоретични и практически познания на концертния подиум.

Раздел 3. Равноделни и неравноделни музикални размери, проблеми

2.3. 1. Песни в 2/4 размер. Усвояване на единичен и двоен форшлаг, мордент и др.

2.3.2. Правилно разпознаване и ритмично тактуване на песни в неравноделен размер. Поставяне на безмензурни песни с неголяма трудност, минорни-двуредични от фолклорната област на ученика.

Раздел 4. Стилови и диалектни особености на фолклорната песен

2.4.1. Овладяване на специфични особености на 5 (пет) фолклорни безмензурни и мензурни песни от фолклорната област на ученика по отношение на вид, форма, лад, функционална принадлежност, размер и др.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНОТО – ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

В края на обучението учениците трябва да притежават следните знания, умения и компетентности:

ЗНАНИЯ:

- владее терминология, касаеща устройството на гласовия апарат;

- прилага правилната постановка на гласа, звукоизвличане, правилно дишане;
- прилага основните орнаменти;
- разпознава и тактува различни тактови размери;
- познава основни понятия като чиста интонация, тембър, диапазон, качествен звук, фразирание, стилови характеристики.

УМЕНИЯ:

- прилага наученото при вокална работа в други музикални предмети;
- прилага заучените фрази и модели за разпяване при самостоятелна работа вкъщи;
- познава и прилага основни понятия за чисто интонироване, ритмично встъпление и изпълнение, певческо дишане;
- слухово разпознава тембъра на известни народни певци и характерните за фолклорната област елементи на мелодия и интонация;
- владее и правилно прилага теоретични елементи на музиката (синкоп, триола, точкувана нота, триола);
- възпроизвежда песни, изучавани в други музикални предмети, с цел разширяване на диапазон (транспониране);
- интерпретиране на части на мелодията с цел усъвършенстване;
- има обективна оценка за художествената стойност на фолклорното певческо изкуство.

КОМПЕТЕНТНОСТИ:

- прилага теоретичните музикални знания в практическата дейност;
- умее да работи самостоятелно и в екип.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Доц. д-р Бинка Котетерова, ЮЗУ „Н. Рилски“, гр. Благоевград
2. Пламен Герганов, старши учител в СУ „Отец Паисий“, гр. Враца
3. Евелина Стоичкова – директор на СУ „Отец Паисий“, гр. Враца